

บทบาทของความฝันใน *บันทึกชะระฉินะ**

บทคัดย่อ

บันทึกชะระฉินะ (更級日記) เป็นบันทึกการเดินทางและบันทึกเกี่ยวกับชีวิตของผู้เขียน เขียนขึ้นราวค.ศ.1060 ไม่ทราบชื่อผู้เขียน ทราบแต่ว่าผู้เขียนเป็นธิดาของขุนนางชื่อซุงะวะระ โนะ ทะกะซุเอะ (菅原孝標) ในบันทึกชิ้นนี้ ผู้เขียนมักเล่าเกี่ยวกับความฝันของตนเองและของคนอื่นอยู่หลายครั้ง บทความวิจัยชิ้นนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับบทบาทของความฝันที่มีต่อชีวิตของผู้เขียนใน *บันทึกชะระฉินะ* ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจเกี่ยวกับความเชื่อในเรื่องความฝันของคนญี่ปุ่นสมัยเฮอัน จากการศึกษาพบว่า ความเชื่อที่ว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์จะมาชี้แนะให้แก่ผู้มีจิตศรัทธาในความฝันทำให้ผู้คนสมัยนั้นเชื่อว่าความฝันสามารถทำนายทายทักสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต และยังช่วยชี้แนะให้ทราบเกี่ยวกับอดีตชาติได้ ความฝันยังมีบทบาทเป็นที่พึ่งทางใจและช่วยสร้างความหวังในชีวิต

คำ

สำคัญ

บันทึกชะระฉินะ, ธิดาของซุงะวะระ โนะ ทะกะซุเอะ, ความฝัน

* บทความนี้ได้ปรับปรุงจากผลงานที่นำเสนอในงานประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 13 สมาคมญี่ปุ่นศึกษาแห่งประเทศไทย วันที่ 14-15 พฤศจิกายน 2562

The Role of Dreams in *Sarashina Nikki* *

Abstract

Sarashina Nikki is a diary about the author's journey and her life, written around 1060 A.D. by an author known only as the daughter of Sugawara no Takasue. In this diary, the author talks about her dreams and other people's dreams many times. This article aims to study the role of dreams in the author's life in *Sarashina Nikki*. It is hoped that this study will help in the understanding of the Japanese people's belief about dreams during the Heian period. From the study, the belief that the sacred manitou will come to give guidance to the believer in a dream caused the people of that period to believe that dreams can predict what will happen in the future and can help a person know about his or her former life. It is also suggested that dreams play a role as a spiritual anchor and help to create hope in life.

Key words

Sarashina Nikki, the daughter of Sugawara no Takasue, dreams

* This paper is the revised version of the paper presented at the 13th JSAT Annual Conference on 14-15 November 2019.

1. บทนำ

บันทึกชะระฉินะ (*更級日記*) เขียนขึ้นราวค.ศ. 1060 ไม่ทราบชื่อผู้เขียน ทราบแต่ว่า ผู้เขียนเป็นธิดาของขุนนางชื่อซุวะวะระ โนะ ทะกะซุเอะ (*菅原孝標*) มีทั้งหมด 25 ตอน มีลักษณะเป็นร้อยแก้วแทรกด้วยกลอนวะกะ เนื้อหาบันทึกกล่าวถึงชีวิตของผู้เขียนตั้งแต่อายุ 13 ปีไปจนถึงอายุ 52 ปี ผู้เขียนมีความใฝ่ฝันตั้งแต่เด็กอยากเป็นเหมือนตัวละครหญิงในเรื่อง *เก็นจิโมะโนะงะตะริ* (*源氏物語*) ที่ได้พบกับชายหนุ่มรูปงาม ในที่สุดผู้เขียนได้ติดตามบิดาไปอยู่ในเมืองหลวง แต่ชีวิตจริงมิได้มีความสุขเหมือนกับในนิยาย ผู้เขียนต้องสูญเสียพี่สาวและแม่ นม อีกทั้งสามีก็ยังมีมาตายจากไปอย่างกะทันหันอีก บั้นปลายชีวิตต้องอยู่อย่างเปล่าเปลี่ยว วรรณกรรมชิ้นนี้นอกจากจะเป็นบันทึกเกี่ยวกับชีวิตของผู้เขียนเองแล้ว ยังนับเป็นบันทึกการเดินทางได้อีกด้วย เนื่องจากผู้เขียนได้บันทึกเกี่ยวกับการเดินทางไปยังสถานที่ต่าง ๆ หลายครั้ง เช่น เดินทางติดตามบิดาไปประจำอยู่ต่างเมือง เดินทางไปนมัสการสิ่งศักดิ์สิทธิ์ตามวัด และศาลเจ้าต่าง ๆ คำว่า “ชะระฉินะ” (*更級*) ในชื่อบันทึกนี้มาจากชื่อเมืองที่สามีของผู้เขียนไปรับราชการอยู่ ผลงานชิ้นนี้นับว่าโดดเด่นในด้านการพรรณานารมณสะเทือนใจได้อย่างลึกซึ้ง

ผู้วิจัยเคยได้ศึกษาเกี่ยวกับเรื่องการไปนมัสการสิ่งศักดิ์สิทธิ์ใน *บันทึกชะระฉินะ* จากการศึกษาพบว่า ความเชื่อว่สิ่งศักดิ์สิทธิ์จะมาปรากฏในความฝัน และช่วยคลายใจให้แก่ผู้ที่มีจิตศรัทธาเป็นแรงจูงใจอย่างหนึ่งที่ทำให้ผู้หญิงชนชั้นสูงสมัยเฮอันนิยมเดินทางไปนมัสการขอพรเพื่อขอให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์ช่วยคลายใจเรื่องอนาคต (อรรถยา สุวรรณระดา, 2558, น.26) ในบันทึกนี้ ผู้เขียนได้เล่าเกี่ยวกับเรื่องความฝันเอาไว้หลายครั้ง ผู้วิจัยจึงคิดที่จะนำประเด็นเกี่ยวกับเรื่องความฝันมาศึกษาต่อยอดจากงานวิจัยเดิม เพื่อให้เห็นบทบาทของความฝันที่มีต่อชีวิตของผู้เขียน ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจความคิดความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องความฝันของคนญี่ปุ่นสมัยนั้นมากยิ่งขึ้น

2. วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาวิเคราะห์เกี่ยวกับบทบาทของความฝันที่มีต่อชีวิตของผู้เขียนใน *บันทึกชะระฉินะ* ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจความคิดความเชื่อเรื่องความฝันของคนญี่ปุ่นสมัยเฮอัน

3. สมมุติฐานการวิจัย

ความเชื่อว่สิ่งศักดิ์สิทธิ์จะมาชี้แนะให้แก่ผู้ที่มีจิตศรัทธาในความฝันทำให้ผู้คนสมัยนั้นเชื่อว่ความฝันสามารถทำนายทายทักสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตและช่วยชี้แนะให้ทราบเกี่ยวกับอดีตชาติได้ ความฝันยังมีบทบาทเป็นที่พึ่งทางใจและช่วยสร้างความหวังในชีวิต

4. ขอบเขตและวิธีวิจัย

ศึกษาเรื่องความฝันที่ผู้เขียนบันทึกได้เล่าไว้ใน *บันทึกชะระฉินะ* รวม 11 ครั้ง โดยจะวิเคราะห์ความคิดความเชื่อเกี่ยวกับความฝัน รวมถึงบทบาทความสำคัญของความฝันที่มีต่อชีวิตของผู้เขียน สำหรับต้นฉบับ *บันทึกชะระฉินะ* ที่ใช้ในบทความนี้มาจาก *ชะระฉินะนิกกิ* (*更級日記*) ที่ทางสำนักพิมพ์โคะโตะกะวะ (角川学芸出版) ตีพิมพ์ไว้เมื่อค.ศ.2009 ส่วนระบบถอดอักษรภาษาญี่ปุ่นที่ใช้ในบทความชิ้นนี้เป็นระบบถอดอักษรซึ่งเป็นผลงานวิจัยใน พ.ศ. 2530 ของอาจารย์สาขาวิชาภาษาญี่ปุ่น ได้แก่ ผศ.ดร.กัลยาณี สีสสุวรรณ, ผศ.สุชาติ สัตยพงศ์, ผศ.ดร.เสาวลักษณ์ สุริยะวงศ์ไพศาล (ปัจจุบันคือ ศ.กิตติคุณ ดร.สิริมพร สุริยะวงศ์ไพศาล) อาจารย์ภาควิชาภาษาศาสตร์ คือ ผศ.ดร.สุดาพร ลักษณะินาวิน และอาจารย์ภาควิชาภาษาไทยคือ ผศ.ดุष्ฎิพร ชานีโรคคานต์ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ส่วนคำบางคำที่ใช้กันแพร่หลายแล้วยังคงใช้ตามความนิยมเดิม

5. ผลการศึกษาและบทวิเคราะห์

ความฝันที่บันทึกไว้ใน *บันทึกชะระฉินะ* มีทั้งหมด

11 ครั้ง โดยเป็นความฝันของผู้เขียนบันทึกเอง 9 ครั้ง ความฝันของพี่สาวผู้เขียน 1 ครั้ง และความฝันของพระที่เป็นตัวแทนไปนมัสการสิ่งศักดิ์สิทธิ์แทนตัวผู้เขียนอีก 1 ครั้ง ผู้วิจัยจะขอวิเคราะห์ตามลำดับความฝันที่ผู้เขียนได้เล่าไว้ในบันทึกนี้

ความฝันครั้งที่ 1

ผู้เขียนได้รับต้นฉบับวรรณกรรมเรื่อง *เก็นจิโมะโนะงะตะริ* ที่ตนเองใฝ่ฝันอยากจะอ่านมานานจากป้า (พี่สาวของแม่) ผู้เขียนจึงเอาแต่หมกมุ่นอ่านแต่เรื่องเล่านี้ตลอดวัน และในคืนหนึ่งก็ฝันเห็นพระรูปหนึ่งมาชี้แนะให้ศึกษาพระคัมภีร์สี่ธรรมบุณทริกสูตร

昼は日ぐらし、夜は目のさめたるかぎり、火を近くともして、これを見るよりほかの事なければ、…夢に、いと清げなる僧の異なる地の袈裟着たるが来て、「法華経五の巻をとく習へ」と言ふと見れど、人にも語らず、習はむとも思ひかけず、物語のこをのみ心にしめて、われはこのごろわるきぞかし、さかりにならば、容貌もかぎりなくよく、髪もいみじく長くなりなむ。光の源氏の夕顔、宇治の大将の浮舟の女君のやうにこそあらめ、と思ひける心、まついとほかなくあさまし。(p. 35-36)

ตอนกลางวันก็อ่านอยู่ตลอดวัน ตอนกลางคืนก็อ่านเท่าที่ยังตาสว่างอยู่ได้ เอาไฟมาวางไว้ใกล้ๆ แล้วก็อ่าน(เรื่องเก็นจิโมะโนะงะตะริ) อย่างเดียวไม่ทำอะไรอย่างอื่น... ในความฝัน มีพระรูปงามมากสวมจีวรสีเหลืองเข้ามาหาและกล่าวว่า “จงรีบศึกษาพระคัมภีร์สี่ธรรมบุณทริกสูตร ม้วนที่ 5” ถึงจะฝันเห็นดังนั้นแต่ฉันก็ไม่ได้บอกใครและไม่คิดที่จะศึกษาพระคัมภีร์ จิตใจ

หมกมุ่นอยู่กับเรื่องเล่าอย่างเดียว แม้ตอนนี้ตัวฉันจะไม่สวย แต่ถ้าโตขึ้น ทั้งหน้าตาและรูปร่างก็คงจะงดงาม ผมก็คงจะยาวมาก อยากจะเป็นเหมือนกับยุ่งะโอะคะนักรักของคคะโอะรุ อิเกะรุเก็นจิหรือเหมือนกับอุกิฟูเนะคนรักของคคะโอะรุ ความคิดในตอนนั้นมันช่างเป็นความคิดดี ๆ และเพื่อฝันเสียจริง

แม้จะฝันเห็นดังนั้น แต่ผู้เขียนก็ไม่ได้คิดจะศึกษาพระคัมภีร์แต่อย่างใด อาจเนื่องจากขณะนั้นผู้เขียนมีอายุเพียง 14 ปี ยังเป็นเพียงสาวน้อยช่างฝันที่ชื่นชอบอ่านนิยายและเรื่องเล่าประโลมโลก ไม่ได้มีใจใฝ่ศึกษาธรรมะ จึงไม่ได้ใส่ใจที่จะปฏิบัติตามคำชี้แนะที่ฝันเห็นนี้ ได้แต่ใฝ่ฝันอยากจะมีชีวิตเหมือนตัวละครหญิงในเรื่อง *เก็นจิโมะโนะงะตะริ* อย่างเช่นยุ่งะโอะหรืออุกิฟูเนะซึ่งเป็นตัวละครที่มีศักดิ์ฐานะทางสังคมใกล้เคียงกับตัวผู้เขียนเองแต่กลับมีโอกาสได้พบกับชายหนุ่มสูงศักดิ์รูปงามในช่วงเวลาที่ผู้เขียนหมกมุ่นอยู่กับเรื่องเล่านั้น ผู้เขียนยังได้ฝันเห็นมีคนมาชี้แนะให้สวดภาวนาต่อเทพอะมะเตะระซุ (天照御神)¹ อีกด้วย ดังในตอนต่อไปนี้

ความฝันครั้งที่ 2

物語のこを、昼は日ぐらし思ひつづけ、夜も目の覚めたるかぎりはこれのみ心にかけたるに、夢に見ゆるやう、「このごろ、皇太后宮の一品の宮の御料に、六角堂に遣水をなむつくる」と言ふ人あるを、「そはいかに」と問へば、「天照御神を念じませ」と言ふと見て、人にも語らず、なにとも思はでやみぬる、いとよふかひなし。(p. 37-38)

ตอนกลางวันก็เอาแต่นึกถึงเรื่องเล่า ตอนกลางคืนก็นึกถึงแต่เรื่องเล่าตราบเท่าที่ยังตาสว่างอยู่ได้ ในคืนหนึ่งฉันฝันเห็นมีคนพูดว่า “ช่วงนี้กำลังสร้างท่อส่งน้ำเข้า

¹ เทพีแห่งดวงอาทิตย์และเป็นเทพต้นตระกูลจักรพรรดิญี่ปุ่น

วิหารหกเหลี่ยมเพื่อใช้สอยในพระตำหนักของพระราชธิดาในสมเด็จพระราชชนนี² “ทำไมล่ะ” พอฉันถามไปก็ตอบว่า “จงสวดภาวนาต่อเทพอะมะเตะระซุ” ฉันฝันเห็นดังนั้นแต่ก็ไม่ได้เล่าให้ใครฟังและไม่ได้คิดอะไร การที่ฉันปล่อยผ่านไปเช่นนั้น ช่างไม่เอาไหนเสียจริง

ฟูกุยะ โทะมิยุกิ ได้วิเคราะห์เกี่ยวกับความฝันนี้ไว้ว่า “ความฝันที่ให้สวดภาวนาต่อเทพอะมะเตะระซุนี้เป็นฝันที่ทำนายว่าผู้เขียนจะได้เป็นแม่มของชนชั้นสูง ได้รับการส่งเสริมเกื้อหนุนจากองค์จักรพรรดิหรือพระมเหสีสำหรับผู้เขียนแล้วเป็นภาพอนาคตที่น่าจะเป็นไปได้ (ฟูกุยะ โทะมิยุกิ, 1999, น.69) เทพอะมะเตะระซุเป็นเทพต้นตระกูลจักรพรรดิญี่ปุ่น การให้สวดภาวนาต่อเทพองค์นี้จึงน่าจะตีความได้ว่า ในอนาคตผู้เขียนจะมีโอกาสไปทำงานรับใช้เหล่าเชื้อพระวงศ์ในวัง แต่ทว่าผู้เขียนกลับไม่ได้ปฏิบัติตามคำชี้แนะในฝันนั้น ตอนที่เล่าถึงความฝันสองครั้งข้างต้นนี้ ผู้เขียนได้กล่าวถึงตัวเองในช่วงนั้นที่ไม่สนใจทำตามคำชี้แนะในฝันแต่กลับเอาแต่หมกมุ่นกับเรื่องเล่าว่า “ความคิดในตอนนั้นมันช่างเป็นความคิดตื้น ๆ และเพื่อฝันเสียจริง” “การที่ฉันปล่อยผ่านไปเช่นนั้น ช่างไม่เอาไหนเสียจริง” ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้เขียนมีความเชื่อว่าหากตอนนั้นได้ปฏิบัติตามคำชี้แนะในความฝันแล้ว ก็คงจะมีเรื่องดี ๆ เกิดขึ้นในชีวิตไปแล้ว ไม่ต้องมานึกเสียใจภายหลังเช่นนี้

ในวรรณกรรมเรื่อง *เก็นจิโมะโนะงะตะริ* ที่ผู้เขียนชอบอ่านนั้นก็มียุคตอนที่เล่าเกี่ยวกับความฝัน ทั้งความฝันชี้แนะและความฝันทำนายอนาคต อย่างเช่นในตอนที่เก็นจิตัวเอกของเรื่องต้องไปตกระกำลำบากอยู่ที่เมืองซุมะ เก็นจิฝันเห็นบิดาที่สวรรคตไปแล้วมาชี้แนะให้ปฏิบัติตามที่เทพซุมิโยะมิ (住吉の神)³ ชี้นำโดยให้นั่งเรือออกจากอ่าวนี้ ปรากฏว่าหลังจากนั้นก็มิพระจาก

เมืองอะกะมิ (明石の入道) นั่งเรือมาเชื้อเชิญเก็นจิให้ไปพำนักอยู่ที่เมืองอะกะมิ พระรูปนี้เป็นพระที่ศรัทธาเทพซุมิโยะมิเป็นอย่างมาก ในอดีตก่อนที่จะออกบวช พระรูปนี้เคยฝันว่าที่ด้านซ้ายขวาของภูเขามิพระจันทร์กับพระอาทิตย์สาดแสงส่องสว่างมายังโลก ซึ่งเป็นฝันที่ทำนายอนาคตว่าต่อไปทายาทรุ่นหลังของตนจะมีคนหนึ่งที่ได้เป็นพระมเหสีและอีกคนหนึ่งได้เป็นถึงจักรพรรดิ พระรูปนี้เชื่อมั่นในความฝันมาก หลังจากลูกสาวถือกำเนิดก็ได้สวดภาวนาต่อเทพซุมิโยะมิมาตลอด 18 ปี เพื่อให้ลูกสาวได้มีวาสนาพบเจอกับเชื้อพระวงศ์สูงศักดิ์ และการที่นั่งเรือมาเชิญเก็นจินี้ก็เนื่องจากเทพซุมิโยะมิมาชี้แนะในความฝันว่าหลังพายุฝนสงบลงแล้วให้มาแวะที่อ่าวแห่งนี้ ซึ่งก็ปรากฏว่าพอแล่นเรือมาก็มีลมประหลาดพัดพาชักนำมายังที่แห่งนี้ จึงคิดโยงเข้ากับ ความฝันในอดีตว่าลูกสาวของตนคงมีวาสนาผูกพันกับเก็นจิเป็นแน่ จึงคิดเชิญเก็นจิไปอยู่ที่เมืองอะกะมิและยกลูกสาวให้ ภายหลังลูกสาวของพระรูปนี้ได้คลอดธิดาให้แก่เก็นจิ ซึ่งต่อมาริดาคณีนีได้เข้าถวายตัวเป็นมเหสีขององค์จักรพรรดิ และได้ให้กำเนิดพระโอรสซึ่งต่อมาได้ขึ้นครองราชย์เป็นจักรพรรดิ เรื่องเล่าดังกล่าวสะท้อนความเชื่อของผู้คนสมัยนั้นเกี่ยวกับเรื่องความฝันว่าสามารถทำนายทายทักอนาคตและช่วยชี้แนะเรื่องต่าง ๆ ได้ การที่ผู้เขียน *บันทึกชะระมิเนะ* เล่าบรรยายเกี่ยวกับเรื่องความฝันเอาไว้หลายครั้งในบันทึกนี้ ก็อาจเป็นเพราะได้รับอิทธิพลจากเรื่อง *เก็นจิโมะโนะงะตะริ* ที่ตัวผู้เขียนเองชื่นชอบก็เป็นได้

นอกจากนี้ อาจเป็นเพราะผู้เขียนได้รับอิทธิพลจากคนใกล้ตัวอย่างเช่นพี่สาวของผู้เขียนเองซึ่งก็มีความเชื่อในเรื่องความฝันเป็นอย่างมาก ดังจะเห็นได้จากตอนที่พี่สาวผู้เขียนเล่าเรื่องความฝันเกี่ยวกับแมวที่เลี้ยงไว้ดังนี้

² สมเด็จพระราชชนนีในที่นี้คือ พระนางเค็นมิ (姁子) พระมเหสีของอดีตจักรพรรดิซันโจ (三条天皇) ส่วนพระราชธิดาในสมเด็จพระราชชนนีก็คือ เจ้าหญิงเทะอิมิ (楳子内親王) พระราชธิดาองค์ที่ 3 ในอดีตจักรพรรดิซันโจ

³ เทพที่ช่วยคุ้มครองให้เดินทางในทะเลโดยปลอดภัย เป็นเทพแห่งลมฝน และยังเป็นเทพผู้คุ้มครององค์จักรพรรดิด้วย

ความฝันครั้งที่ 3

「夢に、この猫のかたはらに来て『おのれは、侍従の大納言殿の御むすめの、かくなりたるなり。さるべき縁えんのいささかありて、この中の君のすずろにあはれと思ひ出でたまへば、ただしばしここにあるを、このごろ下衆げすの中ちゆうにありて、いみじうわびしきこと』と言ひて、いみじう泣くさまは、あてにをかしげなる人と見えて、うちおどろきたれば、この猫の声にてありつるが、いみじくあはれなるなり」と語りたまふを聞くに、いみじくあはれなり。(p.40)

“ในฝัน แมวดาวนี้เข้ามาข้าง ๆ แล้วพูดว่า “ฉันคือธิดาของจิจุนะคะอินะงน มาอยู่ในร่างนี้ เนื่องจากมีวาสนาผูกพันกันมาอยู่บ้าง และท่านนะกะโนะกิมิ ก็มีใจคิดถึงฉัน ฉันจึงมาอยู่ที่นี้ชั่วคราว แต่ทั้งที่เป็นเช่นนั้นระยะนี้กลับต้องมาอยู่กับเหล่าคนรับใช้ ช่างน่าเศร้าใจเหลือเกิน” ท่าที่ที่ร้องไห้นั้นดูงดงามสูงศักดิ์ พอสะดุ้งตื่นก็พบว่า เป็นเสียงของแมวดาวนี้ ทำให้รู้สึกสะท้อนใจมาก” พอฟังเรื่องที่พี่เล่าก็รู้สึกประทับใจยิ่งนัก

จิจุนะคะอินะงน (侍従の大納言) เป็นคำเรียกตำแหน่งขุนนางของฟูจิวะระ โนะ ยูกินะริ (藤原行成) ซึ่งบิดาของผู้เขียนมักไปมาหาสู่ด้วย ผู้เขียนและพี่สาวจึงพลอยได้รู้จักกับธิดาของจิจุนะคะอินะงนด้วย แต่ทว่าเมื่อปีก่อน ธิดาของจิจุนะคะอินะงนได้ล้มป่วยเสียชีวิตไป พอปีถัดมาขณะที่ผู้เขียนอายุได้ 15 ปี มีแมวดาวหนึ่งเดินหลงเข้ามา ผู้เขียนกับพี่สาวจึงช่วยกันเลี้ยงไว้ แต่ต่อมาพี่สาวของผู้เขียนป่วย จึงฝากแมวให้พวกคนรับใช้เลี้ยงดูแทน ในคืนหนึ่งที่สาวผู้เขียนก็ฝันเห็นแมวที่เลี้ยงไว้มาบอกว่าเป็นธิดาของจิจุนะคะอินะงนที่มากเกิดเป็นแมวดาวนี้ พี่สาวผู้เขียนเชื่อในความฝันนั้นจึงนำเอาแมวดาวนั้น

กลับมาเลี้ยงดูอย่างใกล้ชิด ผู้เขียนเองก็พลอยเชื่อความฝันตามที่สาวและเ็นดูแมวตัวนี้มากขึ้นกว่าเดิม กล่าวได้ว่าการที่พี่สาวผู้เขียนเชื่อในเรื่องความฝันนั้นน่าจะทำให้ผู้เขียนพลอยได้รับอิทธิพลนั้นมาด้วย จากตอนดังกล่าวยังสะท้อนความเชื่อทางพุทธศาสนาของคนสมัยนั้นเกี่ยวกับเรื่องการเวียนว่ายตายเกิดและเรื่องวาสนาที่ผูกพันกันมาจากชาติปางก่อนด้วย

ตอนที่ผู้เขียนอายุ 26 ปี ผู้เขียนได้ไปพำนักที่วัดคิโยะมิสุ (清水寺) คืนหนึ่งผู้เขียนฝันเห็นมีพระรูปหนึ่งมากล่าวชี้แนะอนาคตให้

ความฝันครั้งที่ 4

別当とおぼしきが寄り来て、「行くさきのあはれならむも知らず、さもよしなし事をのみ」と、うちむつかりて、御帳のうちに入りぬと見ても、うちおどろきても、「かくなむ見えつる」とも語らず、心にも思ひとどめでまかでぬ。(p.62)

พระที่ดูเหมือนจะเป็นเจ้าอาวาสของวัดนี้เดินเข้ามาหาฉัน “ช่างไม่รู้ตัวเลยว่าอนาคตจะมีชะตากรรมนำเวทนาแบบนั้น มาแต่หมกมุ่นกับเรื่องไม่เป็นเรื่องเช่นนั้นอยู่ได้” พระรูปนั้นกล่าวอย่างอารมณ์เสียและเดินเข้าไปหลังม่านกัน ฉันสะดุ้งตื่นจากความฝันนั้น และไม่ได้เล่าให้ใครฟังว่า “ฝันเห็นเรื่องแบบนี้” ได้แต่ออกจากวัดไปโดยไม่ได้คิดจิตใจอะไร

หากเป็นคนอื่นฝันเห็นดังนั้นแล้ว ก็คงคิดว่าเป็นความฝันที่สิ่งศักดิ์สิทธิ์มาช่วยชี้แนะให้และคงตั้งใจสวดมนต์ภาวนามากยิ่งขึ้น แต่ทว่าผู้เขียนกลับไม่ได้มุ่งมั่นสวดมนต์ภาวนามากขึ้นแต่อย่างใด การที่ในบั้นปลายชีวิตผู้เขียนได้ย้อนนึกถึงและได้บันทึกความฝันดังกล่าวเอาไว้ใน *บันทึกชะระฉินะ* แสดงให้เห็นว่าผู้

⁶ “นะกะโนะกิมิ” (中の君) เป็นคำเรียกตัวผู้เขียนซึ่งเป็นธิดาคนรอง ส่วนพี่สาวของผู้เขียนซึ่งเป็นธิดาคนโตจะมีคำเรียกว่า “โอกิมิ” (大君)

เขียนคงจะนึกเสียใจเกี่ยวกับเหตุการณ์ในตอนนั้นว่า หลังจากที่ยืนเห็นเช่นนั้นแล้ว หากตนเองได้ตั้งใจสวดมนต์ภาวนาอย่างจริงจังแล้ว อาจไม่ต้องเผชิญกับเรื่องน่าเศร้าหลาย ๆ เรื่องในชีวิตหลังจากนั้นก็ไม่ได้

ต่อมาเมื่อผู้เขียนอายุราว 27-28 ปี มารดาของผู้เขียนได้ขอให้พระรูปหนึ่งนำกระຈกไปบูชาบวงสรวงที่วัดสะเซะ (長谷寺) โดยหวังว่าสิ่งศักดิ์สิทธิ์จะมาช่วยชี้แนะทำนายนาคคตของลูกสาวให้ในความฝันของพระรูปนั้น วัดสะเซะเป็นวัดที่มีชื่อเสียงเรื่องความศักดิ์สิทธิ์ของพระโพธิสัตว์กวนอิมมาตั้งแต่สมัยเฮอันและเป็นวัดที่ผู้คนจะไปแวนมัสการหลังจากไปนัมสการที่ศาลเจ้าอิเซะแล้ว(นะกะจิมะ โทะโมะเอะ, 2002, น.11) พระรูปนั้นได้ไปวัดสะเซะและกลับมาเล่าความฝันให้ฟังดังตอนที่ยกมานี้

ความฝันครั้งที่ 5

母、一尺の鏡を鑄させて、え率て参らぬ代はりにとて、僧を出だし立てて初瀬に詣でさすめり。「三日さぶらひて、この人のあべからむさま、夢に見せたまへ」など言ひて、詣でさするなめり。そのほどは精進せさす。……この僧帰て、「夢をだに見て、まかでなむが、本意なきこと、いかが帰りても申すべきと、いみじうぬかづき行ひて、寝たりしかば、御帳の方より、いみじうけだかう清げにおはする女の、うるはしくさうぞきたまへるが、奉りし鏡をひきさげて、『この鏡には文や添ひたりし』と問ひたまへば、かしこまりて、『文もさぶらはざりき。この鏡をなむ奉れとはべりし』と答へたてまつれば、『あやしかりけることかな。文添ふべきものを』とて、『この鏡を、こなたにうつれる影を見よ。これ見れば、あはれに悲しきぞ』とて、さめざめと泣きたまふを、見れば、臥しまろび泣き嘆きたる影うつれり。『この鏡を見れば、いみじう悲しな。これ

見よ』とて、いま片つ方にうつれる影を見せたまへば、御簾ども青やかに、几帳押し出でたる下より、いろいろの衣こぼれ出で、梅桜咲きたるに、鶯、木づたひ鳴きたるを見せて、『これを見るはうれしな』とのたまふとなむ見えし』と語るなり。いかに見えけるぞとだに耳もとどめず。(p. 63-64),

แม้ลั้งให้หลอมสร้างกระຈกขนาดหนึ่งฟุตขึ้นมา และให้พระรูปหนึ่งเป็นตัวแทนไปนัมสการที่วัดสะเซะ โดยบอกว่าให้ไปแทนตัวเองที่พาฉันไปไม่ได้ ดูเหมือนแม่จะบอกพระรูปนั้นว่า “ขอท่านช่วยไปพำนักที่นั่น 3 วัน ให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์มาช่วยชี้แนะอนาคตเด็กคนขี้ในความฝันของท่านด้วย” ในระหว่างนั้นแม่ก็ให้ฉันถือศีลกินเจ.... พระรูปนั้นกลับมาเล่าให้ฟังว่า “หากกลับมาโดยไม่ได้ฝันเห็นอะไรเลยก็คงจะทำให้ท่านผิดหวัง ถ้าเป็นเช่นนั้นแล้ว ข้าจะกลับมารายงานท่านอย่างไร ข้าได้แต่กังวลใจพลางก็สวดมนต์ภาวนา ขณะที่หลับไปนั้น ข้าก็ฝันเห็นผู้หญิงคนหนึ่งดูมีสง่าราศีสูงส่ง สวมใส่ชุดพิธีการ ในมือถือกระຈกที่ใช้บวงสรวงเทพ เดินออกมาจากม่านกั้น และถามข้าว่า “กระຈกนี้มีคำอธิษฐานขอพรแนบมาด้วยหรือเปล่า” ข้าจึงตอบกลับไปว่า “ไม่ได้มีคำอธิษฐานอะไร เพียงแต่นำกระຈกบานนี้มาบวงสรวงเช่นไหว้เท่านั้น” ผู้หญิงคนนั้นกล่าวว่า “แปลกนะ น่าจะแนบคำอธิษฐานมาด้วยแท้ ๆ ท่านจงดูภาพที่สะท้อนในกระຈกด้านนี้สิ พอดูแล้วก็รู้สึกน่าเวทนาเสียจริง” แล้วก็หลังน้ำตา พอมองไปก็เห็นภาพคนกำลังร้องไห้สะท้อนอยู่ในกระຈก ผู้หญิงคนนั้นกล่าวว่า “พอมองดูภาพด้านนี้ ก็รู้สึกน่าเศร้าเหลือเกิน ลองดูทางด้านนี้บ้างสิ” แล้วก็แสดงภาพที่สะท้อนในกระຈกอีกด้านหนึ่งให้ดู ในนั้นเป็นภาพฉากกั้นอั้งดงาม ขอบด้านล่างของฉากกั้นมีชายผ้า และชายแขนเสื้อสีสังฆามารอดออกมาให้เห็น ในสวนมีดอกบัวและดอกซากุระเบ่งบาน นกอุจุมซุงส่งเสียงร้องโผบินบินไปมา ผู้หญิงคนนั้นกล่าวว่า “พอดูด้านนี้แล้ว รู้สึกน่ายินดีเหลือเกิน” ที่ข้าฝันเห็นก็เป็นเช่นนั้นแหละ”

ในตอนนั้นฉันไม่ได้สนใจที่จะฟังเลยว่าความฝันนั้นจะ
ชี้แนะทำนายอนาคตฉันอย่างไรบ้าง

ฟุกุยะ โทะมิยุกิ วิเคราะห์ไว้ว่า “ความฝันดังกล่าวนี้ชี้ถึงอนาคตของผู้เขียนที่เป็นไปได้สองทาง” (ฟุกุยะ โทะมิยุกิ, 1999, น.67) อันโต มิเงะกะสุ ก็ได้วิเคราะห์เกี่ยวกับผู้หญิงที่ปรากฏในความฝันของพระรูปนี้ไว้ว่า “เนื่องจากในความฝันของพระรูปนี้ ผู้หญิงคนนี้เดินออกมาจากฉากกั้นที่วัดฮะเซะ ผู้หญิงคนนี้น่าจะเป็นร่างจำลองของพระโพธิสัตว์กวนอิมที่วัดฮะเซะ” (อันโต มิเงะกะสุ, 1992, น.412) ภาพที่ปรากฏในกระจกนั้นน่าจะเป็นการชี้แนะทำนายอนาคตของผู้เขียนซึ่งก็น่าจะเป็นการทำนายไว้สองด้าน คือทำนายถึงเรื่องน่าเศร้า และเรื่องน่ายินดีที่จะเกิดขึ้นในชีวิตของผู้เขียน สำหรับภาพในกระจกด้านที่เห็นภาพอังดงมานั้น หากตีความทำนายรวมกับความฝันครั้งก่อน ๆ ของผู้เขียนก็น่าจะหมายถึงเรื่องที่คุณเขียนจะได้มีโอกาสทำงานรับใช้เจ้านายในวังและมีอนาคตที่รุ่งโรจน์

ต่อมาขณะที่ผู้เขียนอายุ 32 ปี ผู้เขียนมีโอกาสได้ไปทำงานในวังเป็นนางกำนัลรับใช้เจ้าหญิงยูมิ (祐子 ないしんのう 内親王) พระราชธิดาองค์ที่ 3 ในจักรพรรดิโกะซุสะกุ (ごすかくてんのう 御朱雀天皇) ในปีเดียวกันนั้นเองผู้เขียนได้ฝันเห็นตัวเองอยู่ในวัดคิโยะมิสุและได้เจอกับพระรูปหนึ่งซึ่งมาเล่าเกี่ยวกับชาติที่แล้วของตัวเองให้ฟัง

ความฝันครั้งที่ 6

夢に見るやう、清水の礼堂にあたれば、別当とおぼしき人出でて来て、「そこは前の生に、この御寺の僧にてなむありし。仏師にて、仏をいと多く造りたてまつりし功德によりて、ありし素姓まさりて人と生れたるなり。この御堂の東におはする丈六の仏は、そこの造りたりしなり。箔を押しさして亡くなりしぞ」と。「あないみじ。さは、あれに箔押ししたてまつらむ」と言えは、「亡

くなりししかば、こと人箔押ししたてまつりて、こと人供養もしてし」と見て後、清水にねむごろに参りつかうまつらましかば、前の世にその御寺に仏念じ申しけむ力に、おのづからようもやあらまし。いと言ふかひなく、詣でつかうまつることもなくてやみにき。(p.72)

ฉันฝันว่าได้นั่งอยู่ในโบสถ์วัดคิโยะมิสุ ขณะนั้นก็มีความฝันที่น่าจะเป็นเจ้าอาวาสเดินออกมาและพูดว่า “เมื่อชาติที่แล้วท่านเป็นพระที่วัดนี้ ด้วยบุญกุศลที่ได้สร้างพระพุทธรูปมากมาย ท่านจึงได้เกิดมาในตระกูลสูงชะวาระซึ่งสูงส่งกว่าตัวท่านในชาติที่แล้ว พระพุทธรูปสูง 6 ฟุตที่อยู่ทางทิศตะวันออกของโบสถ์นั้นท่านเป็นคนสร้างขึ้น ระหว่างที่กำลังปิดทองอยู่นั้นท่านก็ลึนใจไปเสียก่อน” ฉันจึงพูดขึ้นว่า “ช่างแย่เสียจริง ถ้าเช่นนั้นฉันจะปิดทองถวายพระพุทธรูปองค์นั้น” พระรูปนั้นกล่าววว่า “เพราะท่านเสียชีวิตไป ก็เลยมีคนมาปิดทองถวายให้แทนและทำพิธีสวดเสร็จเรียบร้อยแล้ว” หลังจากที่ได้ฝันเห็นเช่นนั้นแล้ว หากฉันได้ไปนมัสการกราบไหว้พระพุทธรูปที่วัดคิโยะมิสุด้วยจิตใจที่แน่วแน่แล้ว ด้วยกุศลผลบุญและแรงศรัทธาที่มีต่อพระพุทธรูปที่วัดนั้น ตั้งแต่ชาติที่แล้ว ก็คงจะมีเรื่องดี ๆ เกิดขึ้นแล้วแท้ ๆ แต่เพิ่งจะมาพูดเอาตอนนี้ก็เปล่าประโยชน์ สุดท้ายแล้วฉันก็ไม่ได้ไปไหว้พระสวดมนต์ที่นั่นแต่อย่างใด

หลังจากที่ฝันเห็นเช่นนั้น ผู้เขียนเองก็เชื่อในความฝันนั้นและคิดอยากจะไปกราบไหว้ทำบุญที่วัดคิโยะมิสุ แต่สุดท้ายแล้วกลับไม่ได้ทำตามที่คิดเอาไว้ และภายหลังจากที่รู้สึกเสียดายที่ในตอนนั้นไม่ได้ไปกราบไหว้สวดมนต์ที่วัดคิโยะมิสุ ไม่เช่นนั้นแล้วด้วยกุศลผลบุญจากชาติก่อน ก็คงช่วยหนุนนำให้มีเรื่องดี ๆ เกิดขึ้นไปแล้ว จากตอนดังกล่าวแสดงให้เห็นความเชื่อเกี่ยวกับเรื่องผลบุญ ผลกรรมจากอดีตชาติและความเชื่อในเรื่องความฝันว่า นอกจากจะสามารถทำนายทายทักสิ่งที่จะเกิดขึ้นใน

อนาคตแล้ว ยังช่วยชี้แนะให้ทราบเกี่ยวกับอดีตชาติได้ด้วย

ตอนอายุ 33 ปี ผู้เขียนได้แต่งงานกับขุนนางชื่อ ทะชิบะนะ โนะ โทะฉิมิชิ (橘 俊通) หลังแต่งงานแล้ว ผู้เขียนก็ยังไม่ทำงานรับใช้ในวังบ้างเป็นครั้งคราว ตอนอายุ 38 ปีผู้เขียนได้ไปนมัสการที่วัดอิชิยะมะ (石山寺) ขณะที่สวดมนต์ภาวนาจนเคลิ้มหลับไปก็ฝันเห็นดังนี้

ความฝันครั้งที่ 7

暮れかかるほどに詣で着きて、^{みや}斎屋に下りて、^{みだう}御堂に上るに、人声もせず、山風おそろしうおぼえて、行ひさしてうちまどろみたる夢に、「中堂より麝香賜はりぬ。とくかしこへ告げよ」と言ふ人あるに、うちおどろきたれば、夢なりけりと思ふに、よきことならむかしと思ひて、行ひ明かす。(p.88)

ตอนที่ จะ พลบ คำ ก็ ไป ถึง วัด ขำระ ล้าง ร่าง กาย ที่ ห้อง อาบน้ำ แล้ว จึง เข้า โปสถ์ ไม่มี เสียง ผู้ คน มี แต่ เสียง ลม พัด พัง ดู น่า กลัว จึง หยุด สวด มนต์ ภาวนา และ แล้ว ใน ตอน นั้น ฉัน ก็ ฝัน เห็น มี คน พุด ขึ้น ว่า “ได้ รับ เครื่อง หอม เช่น ไหว้ บูชา จาก โปสถ์ กลาง แล้ว รีบ ไป แจ้ง ทาง โนน ด้วย” แล้ว ฉัน ก็ สะดุ้ง ตื่น ขึ้น พอ รู้ ว่า นั้น เป็น ความ ฝัน ก็ คิด ว่า น่า จะ เป็น ลาง ดี เป็น แน่ จึง สวด มนต์ ภาวนา จน ถึง เช้า

อะระตะ อะทสุโกะ ได้ วิเคราะห์ เกี่ยวกับ ความ ฝัน นี้ ไว้ ว่า “การ ได้ ไป ฟานัก อยู่ ท่า มกลาง บรยากาศ อัน ศักดิ์ สิทธิ์ ใน วัด ตัด ขาด จาก โลก ภายนอก เป็น เวลา หลาย คืน แล้ว ฝัน เห็น อะไร เช่น นั้น ขึ้น มา ย่อม เป็น ธรรมดา ที่ ผู้ เขียน จะ เกิด ความ เชื่อม มั่น และ คิด จริง จัง กับ ความ ฝัน นั้น” (อะระตะ อะทสุโกะ, 1993, น.1) นอกจากนี้ อะระตะ มะซะโกะ ได้ วิเคราะห์ ไว้ ว่า “ผู้ เขียน คิด ว่า ความ ฝัน ที่ ฝัน เห็น ระหว่าง อยู่ ใน โปสถ์ นั้น เป็น ลาง ดี ที่ สิ่ง ศักดิ์ สิทธิ์ ตล บัน ดาล ให้ ฝัน เห็น จึง ตั้งใจ สวด มนต์ ภาวนา จน ถึง เช้า”

(อะระตะ มะซะโกะ, 2006, น.69) การ ฝัน เห็น มี คน รับ เอา เครื่อง เช่น ไหว้ บูชา ไป นั้น แสดง ว่า สิ่ง ศักดิ์ สิทธิ์ รับ ฟัง คำ ปราศ รณา และ คง จะ ช่วย อำนวย พพร ให้ ได้ สมดัง ที่ ปราศ รณา เอา ไว้ ผู้ เขียน จึง รู้ สึก ยิน ดี และ มั่น มั่น ตั้งใจ สวด มนต์ ภาวนา อย่าง จริง จัง มาก ขึ้น จึง กล่าว ได้ ว่า ความ ฝัน ทำให้ ผู้ เขียน เกิด ความ หวัง ว่า จะ ได้ ประสพ กับ เรื่อง ดี ๆ เหมือน กับ ใน นิ มิติ ที่ ฝัน เห็น นั้น และ กระตุ้น ให้ ผู้ เขียน มี กาลังใจ สวด มนต์ ภาวนา ยิ่ง ขึ้น

ในปี ต่อ มา ผู้ เขียน ได้ เดินทาง ไป นมัสการ ที่ วัด อะระตะ ใน คืน หนึ่ง ขณะ ที่ แวะ พัก ค้าง แรม ระหว่าง ทาง ที่ วัด แห่ง หนึ่ง แถว อะระตะ ผู้ เขียน ได้ ฝัน เห็น ดังนี้

ความฝันครั้งที่ 8

その夜、^{やまのべ}山辺といふ所の寺に宿りて、いと苦しけれど、経すこし読みたてまつりて、うちやすみたる夢に、いみじくやむごとく清らなる女のおはするに参りたれば、風いみじう吹く。見つけて、うち笑みて、「何しにおはしつるぞ」と問ひたまへば、「いかでかは参らざらむ」と申せば、「そこは^{うち}内裏にこそあらむとすれ。博士の命婦をこそよく語らはめ」とのたまふと思ひて、うれしく頼もしくて、いよいよ念じたてまつりて、初瀬川などうち過ぎて、その夜御寺に詣で着きぬ。(p.93)

คืน นั้น พัก ที่ วัด ที่ อยู่ แถว ที่ เรียก กัน ว่า อะระตะ รู้ สึก เหนื่อย มาก แต่ ก็ สวด มนต์ ไป เล็ก น้อย แล้ว จึง เข้า นอน ใน ความ ฝัน คืน นั้น เอง ฉัน ฝัน เห็น ผู้ หญิง ที่ สวยงาม มาก คน หนึ่ง เดิน มาหา ขณะ นั้น เอง ลม ก็ พัด แรง ผู้ หญิง คน นั้น เห็น ฉัน แล้ว ก็ ยิ้ม ให้ “มา ทำ อะไร ที่ นี้ หรือ” ฉัน จึง ตอบ ไป ว่า “แล้ว ทำ ไม่ ฉัน ถึง จะ ไม่ มา ที่ นี้ ละ” ผู้ หญิง คน นั้น กล่าว ว่า “ท่าน เป็น คน ที่ ถูก กำหนด ให้ เข้า ไป รับ ใช้ ใน วัง ควร ที่ จะ โอกาส ไป พุดคุย กับ พวก นาง กำนัล อะระตะ อะระตะ เมียว บุษบ่อ ย ๆ นะ” ดู เหมือน ผู้ หญิง คน นั้น จะ กล่าว เช่น

นั้น ฉันรู้สึกดีใจ ยึดเอาความฝันนั้นเป็นที่พึ่ง และตั้งใจ
สวดมนต์ภาวนามากยิ่งขึ้น จากนั้นก็เดินทางข้ามแม่น้ำ
ยะเซะจนมาถึงวัดยะเซะในคืนนั้น

อันโต ฉิมะกะสุริเคราะห์เกี่ยวกับผู้หญิงที่ปรากฏ
ในความฝันของผู้เขียนไว้ว่า “ผู้หญิงที่ปรากฏในความฝัน
ของผู้เขียนนี้น่าจะเป็นผู้หญิงคนเดียวกับที่มาปรากฏใน
ความฝันของพระตัวแทน เนื่องจากทั้งพระตัวแทนและ
ผู้เขียนต่างก็ฝันเห็นในช่วงระหว่างที่เดินทางไปนมัสการ
ที่วัดยะเซะเช่นเดียวกัน” (อันโต ฉิมะกะสุ, 1992, น.
412) ตำแหน่งนางกำนัลยะเซะ โนะ เมียวบุ (博士
の命婦) ที่ผู้หญิงในความฝันกล่าวถึงนั้น เป็นตำแหน่ง
นางกำนัลระดับ 5 ขึ้นไปซึ่งจัดว่าเป็นนางกำนัลระดับสูง
การให้ผู้เขียนไปพูดคุยกับนางกำนัลกลุ่มนี้บ่อย ๆ อาจ
เป็นการทำนายทายทักอนาคตของผู้เขียนว่าจะได้เลื่อน
ตำแหน่งเป็นนางกำนัลระดับสูง ผู้เขียนจึงรู้สึกยินดีและ
ตั้งใจสวดมนต์ภาวนามากยิ่งขึ้น ตัวผู้เขียนเองก็น่าจะคิด
โยงความฝันนี้ซึ่งดูเหมือนจะเป็นการทำนายทายทักถึง
หน้าที่การงานอันรุ่งโรจน์ในวังของผู้เขียน เข้ากับความ
ฝันที่พระตัวแทนเห็นภาพด้านหนึ่งของกระจกสะท้อนถึง
ความสดใสอันยินดีซึ่งก็น่าจะเป็นการทำนายถึงอนาคต
ของผู้เขียนที่จะได้เจริญก้าวหน้ากับตำแหน่งหน้าที่การ
งานในวัง ความฝันทำนายอนาคตอันรุ่งโรจน์จึงเป็นสิ่งที่
สร้างความหวังในชีวิต ทำให้ผู้เขียนรู้สึกยินดีและตั้งใจ
สวดภาวนามากยิ่งขึ้น

เมื่อผู้เขียนได้เดินทางมาถึงวัดยะเซะแล้ว ผู้เขียน
ได้ฝันเห็นมีคนโยนกิ่งซุงมาให้ ดังในตอนที่ยกมานี้

ความฝันครั้งที่ 9

三日さぶらひて、暁まかでむとて、うちねぶ
りたる夜さり、御堂の方より、「すは、稲荷より
賜はる駿の杉よ」とて、物を投げ出づるやうにす
るに、うちおどろきたれば、夢なりけり。(p.93)

พักที่วัด 3 วัน พอรุ่งเช้าก็ออกจากที่นั่น ขณะ
กำลังเคลิ้มหลับนั้นเอง ฉันเห็นมีคนออกมาจากโบสถ์
และกล่าวว่า “นั่นเป็นซุงอันศักดิ์สิทธิ์จากศาลเจ้าอินะริ”
และทำท่าเหมือนกับโยนอะไรมาให้ ฉันตกใจสะดุ้งตื่นจึง
พบว่าที่แท้ก็เป็นความฝันนั่นเอง

คนญี่ปุ่นเชื่อในความศักดิ์สิทธิ์ของต้นซุงในศาลเจ้า
อินะริ โดยจะนำเอากิ่งซุงไปปลุกเพื่อทำนายทายทัก หาก
เจริญงอกงามดีก็จะเป็นนิมิตหมายที่ดี การที่ผู้เขียน
ฝันเห็นเหมือนมีคนโยนกิ่งซุงจากศาลเจ้าอินะริมาให้ก็
น่าจะถือได้ว่าเป็นลางดี หากผู้เขียนตั้งใจสวดมนต์ภาวนา
ต่อพระโพธิสัตว์กวนอิมที่วัดยะเซะอย่างมุ่งมั่น และ
พยายามหาโอกาสไปนมัสการบ่อย ๆ แล้ว ชีวิตของ
ผู้เขียนก็อาจจะเจริญรุ่งเรืองได้เป็นนางกำนัลชั้นสูงอย่าง
ที่คิดหวังไว้ก็เป็นได้ การที่ผู้เขียนเล่าถึงความฝันเหล่านี้
ไว้ในบันทึกหลายครั้งสะท้อนให้เห็นว่าผู้เขียนเชื่อในเรื่อง
ของความฝันอย่างจริงจัง ความฝันเหล่านี้กระตุ้นให้ผู้
เขียนคิดอยากเดินทางไปนมัสการสิ่งศักดิ์สิทธิ์บ่อย ๆ ถึง
แม้ว่าสุดท้ายแล้วผู้เขียนจะไม่ค่อยมีโอกาสได้ไปนมัสการ
บ่อย ๆ ตามที่คิดหวังไว้ก็ตาม

หลังจากนั้นอีกหลายปี ผู้เขียนได้มีโอกาสไป
นมัสการที่วัดยะเซะอีกครั้ง และได้กล่าวถึงความฝันที่
ผู้เขียนเคยฝันเห็นมีคนโยนกิ่งซุงมาให้เมื่อตอนที่มา
นมัสการที่วัดยะเซะครั้งที่แล้วว่า การมานมัสการในครั้ง
นี้จะทำให้ความฝันอันเป็นลางดีเมื่อครั้งก่อนนั้นเป็น
จริงขึ้นมาได้

また初瀬に詣つれば、はじめにこよなくもの
頼もし。ところどころに設けなどして、行きもや
らず。山城の国柞の森などに、紅葉いとをかしき
ほどなり。初瀬川渡るに、

初瀬川たちかへりつつ訪ぬれば杉のしるしも
このたびや見む
と思ふもいと頼もし。(p.96)

ได้ไปนมัสการที่วัดอะเซะอีกครั้ง เมื่อเทียบกับครั้งที่แล้ว ครั้งนี้รู้สึกว่าการเดินทางได้อย่างวางใจ ระหว่างทางมีคนโน้นคนนั้นมาต้อนรับ จะผ่านเลยไปก็ไม่ได้ บริเวณป่าเมืองยะมะฉะโระ ใบไม้แดงกำลังเปลี่ยนสีดูงดงาม ตอนข้ามแม่น้ำอะเซะ ฉันก็คิดขึ้นว่า

“คลื่นในแม่น้ำอะเซะซัดย้อนกลับ เหมือนตัวฉันที่ย้อนกลับมาเยี่ยมเยียนที่นี่อีกครั้ง ความศักดิ์สิทธิ์ของกิ่งซุงที่เห็นในความฝันก็คงจะเห็นประจักษ์กันในคราวนี้กระมัง”

คิดดังนั้นก็รู้สึกมีกำลังใจ

อันโต มิเงะกะสุวิเคราะห์ไว้ว่า “การไปนมัสการที่วัดอิมิยะมะและวัดอะเซะครั้งแรกนั้น ผู้เขียนคาดหวังให้สิ่งศักดิ์สิทธิ์เข้าฝันมาทำนายทายทักให้ ส่วนการไปนมัสการสิ่งศักดิ์สิทธิ์หลังจากนั้นนับตั้งแต่วัดคุระมะเรื่อยมาจนถึงวัดอะเซะครั้งที่ 2 นั้น เป็นการไปนมัสการขอพรให้ความฝันที่สิ่งศักดิ์สิทธิ์ช่วยมาทำนายทายทักให้นั้นปรากฏเป็นจริงขึ้นมา” (อันโต มิเงะกะสุ, 1992, น.417) จากที่ผู้เขียนได้กล่าวไว้ถึงกิ่งซุงในความฝัน แสดงให้เห็นถึงความเชื่อในเรื่องความฝันของคนญี่ปุ่นสมัยเฮอันว่า หลังจากที่ได้ไปนมัสการสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่ใดและได้ฝันเห็นเรื่องดี ๆ แล้ว หากได้ไปนมัสการที่นั่นซ้ำบ่อย ๆ สิ่งศักดิ์สิทธิ์ก็จะช่วยดลบันดาลให้ความฝันซึ่งเป็นกลางคืนนั้นปรากฏเป็นจริงขึ้นมาได้ ความเชื่อดังกล่าวยังเห็นได้ชัดจากตอนท้ายของบันทึกที่ผู้เขียนได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับชีวิตตัวเองเอาไว้

ながつき 九月二十五日よりわづらひ出でて、十月五日
かみなづき
に夢のやうに見ないて思ふ心地、世の中にまたたぐひあることとおぼえず、初瀬に鏡奉りしに、
はつせ
臥しまろび泣きたる影の見えけむは、これにこそはありけれ。うれしげなりけむ影は、来しかたもなかりき。今ゆく末はあべいやうもなし。……
昔より、よしなき物語、歌のことをのみ心にしみ

で、夜昼思ひて行ひをせましかば、いとかかる夢をば、見ずもやあらまし。初瀬にて前のたび、「稲荷より賜ふ験の杉よ」とて投げ出でられしを、出でしままに、稲荷に詣でたらましかば、かからずやあらまし。年ごろ「天照御神を念じたてまつれ」と見ゆる夢は、人の御乳母して、内裏わたりにあり、みかど、後の御あげにかくるべきさまのみ、夢解きも合はせしかども、そのことは一つかなはでやみぬ。ただ悲しげなりと見し鏡の影のみたがはぬ、あはれに心憂し。かうのみ心に物のかなふ方なうてやみぬる人なれば、功德も作らずなどしてただよふ。(p. 106-107),

ตั้งแต่วันที่ 25 เดือน 9 สามีก้เริ่มล้มป่วย วันที่ 5 เดือน 10 ฉันเฝ้ามองสามีด้วยความระทมทุกข์ราวกับฝันไป ไม่คิดว่าจะมีอะไรในโลกนี้เทียบกับความทุกข์ใจนี้ได้ ตอนที่ถวายกระจกกบวงสรวงสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่วัดอะเซะแล้วเห็นภาพคนกำลังฟูร้องให้อยู่ นั่นคงจะหมายถึงเรื่องนี้กระมัง ส่วนภาพที่ดูน่ายอในกระจกนั้นยังไม่เคยเกิดขึ้น และไม่มีความหวังว่าจะได้ประสบพบเจอเหตุการณ์เช่นนั้นด้วย.... ตั้งแต่เมื่อก่อน ฉันเอาแต่อ่านพวกโคลงกลอนและนิยายไร้สาระ หากได้สวดมนต์ภาวนาอย่างตั้งใจทุกเช้าแล้วคงจะไม่ต้องประสบกับเรื่องน่าเศร้าราวกับฝันไปเช่นนี้ ตอนที่ไปนมัสการที่วัดอะเซะครั้งแรกและฝันเห็นมีคนกล่าวว่า “นี่คือกิ่งซุงอันศักดิ์สิทธิ์จากศาลเจ้าอินะริ” และโยนกิ่งซุงที่ว่ามาให้นั้น หากออกจากวัดแล้วไปนมัสการที่ศาลเจ้าอินะริต่อทันทีเลยล่ะก็ ฉันคงจะต้องมาเผชิญกับเรื่องน่าเศร้าเช่นนี้ ความฝันที่ฉันฝันเห็นตั้งแต่หลายปีก่อนที่มีคนแนะนำว่า “จงสวดมนต์ภาวนาต่อเทพอะมะเตะระซุ” นั้น ก็คงจะสื่อว่า ฉันจะได้เป็นแม่นมของผู้สูงศักดิ์ และได้เข้าไปรับใช้ในวัง ได้รับการปกป้องคุ้มครองจากองค์จักรพรรดิและพระมเหสี ทั้ง ๆ ที่คิดตีความความฝันไว้เช่นนั้นแท้ ๆ แต่ในที่สุดก็ไม่ได้เป็นไปตามนั้น มีเพียงเรื่องภาพอันน่าเศร้าในกระจก

ที่ตรงตามนั้น ช่างเป็นเรื่องน่าเศร้า ตัวฉันซึ่งสุดท้ายแล้ว ก็ไม่มีอะไรเป็นไปดังที่คิดหวังไว้นั้นก็ไม่ได้เสริมสร้างบุญกุศลอะไรเพิ่ม ได้แต่ใช้ชีวิตผ่านไปวัน ๆ อย่างไร้แก่นสาร

ผู้เขียนได้ตีความภาพในกระจกที่พระตัวแทนฝันเห็นที่ด้านหนึ่งของกระจกสะท้อนภาพคนกำลังร้องไห้ ว่าน่าจะเป็นความเศร้าเรื่องที่ต้องมาตายจากไป ส่วนภาพอันน่ายินดีที่ปรากฏในอีกด้านหนึ่งของกระจกนั้น ไม่มีแว่วว่าจะเกิดขึ้น ถึงแม้ผู้เขียนจะได้ไปทำงานในวัง แต่ก็ไม่ได้มีอนาคตที่รุ่งโรจน์อย่างที่คิดฝันไว้ ถึงกระนั้น ก็ไม่ได้ทำให้ความเชื่อในเรื่องความฝันของผู้เขียนลดน้อยลง ผู้เขียนยังคงเชื่อในความฝันที่สิ่งศักดิ์สิทธิ์ดลบันดาลให้ฝันเห็นนั้น เพียงแต่กล่าวโทษตัวเองที่ไม่ได้ปฏิบัติตามคำชี้แนะและไม่ได้ไปนมัสการหรือสวดมนต์ภาวนาอย่างมุ่งมั่นจริงจัง จึงทำให้เรื่องน่ายินดีที่ควรจะเกิดขึ้นในชีวิตไม่ได้เกิดขึ้นจริง มีเพียงเรื่องน่าเศร้าเท่านั้นที่เกิดขึ้น ซึ่งสะท้อนให้เห็นความเชื่อที่ว่า แม้สิ่งศักดิ์สิทธิ์จะดลบันดาลให้ฝันเห็นสิ่งที่เป็กลางดีแล้ว แต่ถ้าไม่ได้มุ่งมั่นสวดมนต์ภาวนาต่อสิ่งศักดิ์สิทธิ์อย่างจริงจังแล้ว เรื่องดี ๆ ก็อาจจะไม่เกิดขึ้นได้

ในช่วงที่ผู้เขียนอายุ 40 กว่าปี ในคืนหนึ่งขณะที่ผู้เขียนเหม่อมองพระจันทร์พลางนึกถึงเพื่อนที่เคยทำงานในวังด้วยกันซึ่งได้จากไปอยู่ที่เมืองอื่น ผู้เขียนได้ผลอกลับไปและฝันว่าได้อยู่กับเพื่อนคนนั้นในวังเหมือนสมัยก่อน

ความฝันครั้งที่ 10

つゆまどろまらずながめ明かぬいしものを、恋しく思ひつつ寝入りにけり。宮に参りあひて、うつつにありしやうにてありと見て、うちおどろきたれば、夢なりけり。月も山の端^は近うなりにけり。覚めざらましをと、(p.101)

ฉันนอนไม่หลับได้แต่เฝ้ามองแสงจันทร์ ระหว่างที่

คิดคำนึง(ถึงเพื่อนรู้ใจนั้น)ก็ผลอยหลับไป ในตอนนั้นฉันฝันว่าได้พบเจอเพื่อนคนนั้นในพระตำหนัก ได้อยู่ด้วยกันเหมือนสมัยก่อน พอสะดุ้งตื่นก็พบว่า เป็นความฝันขณะนั้นพระจันทร์กำลังอยู่ใกล้สิ้นเขา (หากรู้ว่าเป็นความฝัน) ฉันคงจะไม่ขอตื่น

ข้อความในตอนท้ายที่บอกว่า “ฉันคงจะไม่ขอตื่น” (覚めざらましを) นั้น อ้างอิงมาจากกลอนของกวีหญิงโอะโนะ โนะ โคะมะชิ (小野小町) ในหนังสือรวมกลอน *โคะกินวะกะมู* (古今和歌集) ซึ่งกล่าวถึงการได้เจอกับคนรักในฝัน หากรู้ว่าเป็นความฝันฉันคงจะไม่ขอตื่น ซึ่งก็คล้ายกับตัวผู้เขียนที่อยากจะอยู่กับเพื่อนในความฝันนั้นไม่ยอมตื่น ส่วนการมองพระจันทร์แล้วทำให้คิดถึงเรื่องในอดีตหรือการใช้พระจันทร์เพื่อสื่ออารมณ์อันเปลี่ยวเหงาเศร้าสร้อยนั้นมักพบเห็นได้บ่อยในวรรณกรรมสมัยเอโดะ อย่างเช่นเรื่อง *ทะกะโตะริโมะ โนะซะตะริ* (竹取物語) ที่มีฉากที่เจ้าหญิงคะงุยะตัวเอกของเรื่องเหม่อมองพระจันทร์ด้วยอารมณ์อันเศร้าสร้อยพลางก็คิดถึงบ้านเกิดที่ตนเองจากมา ในบันทึก *ชะระมิเนะ* ผู้เขียนมักแสดงอารมณ์ความรู้สึกเปลี่ยวเหงาให้เห็นหลายครั้ง และมักกล่าวย้อนถึงเรื่องในอดีตต่าง ๆ โดยเฉพาะในช่วงท้ายของบันทึก หลังจากที่สามิเสียชีวิตไปแล้ว ผู้เขียนต้องอยู่อย่างโดดเดี่ยว ลูกหลานไม่ค่อยได้มาเยี่ยมเยียน ผู้เขียนได้เปรียบเทียบกับตัวเองเหมือนกับยายแก่ในตำนานโอะบะซุเตะ (おばすて 姨捨) ที่ถูกลูกหลานทอดทิ้ง ตำนานโอะบะซุเตะเป็นตำนานของเมืองชะระมิเนะที่สามิผู้เขียนเคยไปรับราชการอยู่ คำว่า “ชะระมิเนะ” ยังได้กลายมาเป็นชื่อเรียกบันทึกนี้ด้วย จะสังเกตได้ว่าหลังจากที่ผู้เขียนสูญเสียสามิไปแล้ว ผู้เขียนแสดงพฤติกรรมที่ชี้ให้เห็นถึงความเชื่อในเรื่องความฝันอย่างเห็นได้ชัด ดังจะเห็นได้จากประเด็นความฝันเรื่องกิ่งซุงที่เดิมผู้เขียนเคยคิดว่าการไปสักการะที่วัดชะเซะอีกครั้งก็นำทำให้นิมิตอันเป็นกลางดีนั้นปรากฏเป็นจริงขึ้นมาได้ ทว่าในบั้นปลายชีวิต ผู้เขียนกลับคิดย้อนเสียใจภายหลัง

ที่ตอนนั้นตนเองละเอียดไม่ได้เดินทางไปมัสการสิ่งศักดิ์สิทธิ์ที่วัดอนิระริด้วย เพราะเหตุนี้พลังแรงศรัทธาจึงอาจยังไม่เพียงพอที่จะทำให้เรื่องน่ายินดีเกิดขึ้น ตนเองจึงต้องประสบแต่เรื่องน่าเศร้า สามิต้องมาด่วนตายจากไปทำให้ตนเองต้องใช้ชีวิตอย่างโดดเดี่ยวในบ้านปลายชีวิต

เมื่อตอนอายุ 48 ปี ผู้เขียนฝันเห็นพระอมิตาภะมาปรากฏองค์ให้เห็น ดังในตอนต่อไปนี้

ความฝันครั้งที่ 11

さすがに命は憂きにも絶えず長らふめれど、
後の世も思ふにかなはずぞあらむかしとぞうしろ
めたきに、頼むこと一つぞありける。天喜三年十月十三日の夜の夢に、居たる所の家のつまの庭に、
阿弥陀仏立ちたまへり。さだかには見えたまはず、霧ひとへ隔たれるやうに透きて見えたまふを、
せめて絶え間に見たてまつれば、蓮華の座の、土を上がりたる高さ三四尺、仏の御たけ六尺ばかりにて、
金色に光り輝きたまひて、御手、片つ方をばひろげたるやうに、いま片つ方には印を作りたまひたるを、
こと人の目には見つけたてまつらず、われ一人見たてまつるに、
さすがにいみじくけおそろしければ、
簾のもと近くよりも見たてまつらねば、
仏、「さは、このたびは帰て、後に迎へに来む」とのたまふ声、
わが耳一つに聞こえて、人はえ聞きつけずと見るに、
うちおどろきたれば、十四日なり。この夢ばかりぞ後の頼みとしける。(p. 109)

ชีวิตฉันถึงแม้จะต้องเผชิญกับเรื่องโศกเศร้าไม่ได้ขาด แต่ก็ยังมีชีวิตอยู่ยืนยาวมาได้ รู้สึกเป็นห่วงชีวิตในโลกหน้าว่าก็อาจไม่ได้เป็นไปดังหวังเช่นกัน แต่ก็มีสิ่งหนึ่งที่เป็นที่พึ่งยึดเหนี่ยวจิตใจฉัน นั่นก็คือความฝันในคืนวันที่ 13 เดือน 10 ปีแห่งกัทที่ 3 (ค.ศ.1055) ในสวนบ้านที่ฉันอาศัยอยู่นั้น พระอมิตาภะเสด็จมาประทับอยู่

ฉันไม่อาจเห็นรูปลักษณ์ของท่านได้ชัด ม่านหมอกค่อย ๆ จางหายไปจึงปรากฏภาพให้เห็นรางเลือน ฉันพยายามเพ่งมองฝ่าออกไปในจังหวะที่ม่านหมอกจางหายนั้น ก็เห็นอาสนะดอกบัวลอยอยู่เหนือพื้นดินประมาณ 3-4 ฟุต ความสูงขององค์ท่านประมาณ 6 ฟุต ส่องรัศมีสีทองเปล่งประกาย หัตถ์ข้างหนึ่งแบออก ส่วนอีกข้างหนึ่งทำเครื่องหมายสัญลักษณ์ คนอื่น ๆ ต่างมองไม่เห็นท่าน มีเพียงฉันที่มองเห็นได้ ฉันรู้สึกเกรงกลัวขึ้นมา จึงคิดเขยิบหลบมามองดูใกล้ ๆ ม่านกั้นแต่ก็ขยับไม่ได้ เสียงพระอมิตาภะกล่าวกับฉันว่า “เอาละ ครั้งนี้จะกลับไปก่อน แล้วจะมารับทีหลัง” มีเพียงฉันที่ได้ยินเสียงนั้น คนอื่น ๆ ต่างไม่มีใครได้ยิน ตอนที่ฉันสะดุ้งตกใจตื่นนั้นเป็นวันที่ 14 ฉันได้แต่เก็บเอาความฝันนั้นเป็นที่พึ่งยึดเหนี่ยวจิตใจเกี่ยวกับชีวิตในโลกหน้า

ในตอนต้นของ บันทึกชะระฉินะ ผู้เขียนได้เล่าถึงตนเองเมื่อวัยเด็กในช่วงที่ตามบิดาไปอยู่ที่เมืองฮิเดะชิ (常陸) ว่า ผู้เขียนได้กราบไหว้พระพุทธรูปไภษัชยคุรุเป็นประจำทุกวัน ภาพพระพุทธรูปองค์นั้นจึงน่าจะมีฝังอยู่ในใจของผู้เขียน และเป็นไปได้ว่าภาพนั้นอาจมาปรากฏซ้อนทับเป็นภาพพระอมิตาภะในความฝันของผู้เขียน ฮะระโอะกะ ฟูมิโกะได้กล่าวถึงภาพพระอมิตาภะในความฝันว่า “ภาพพระไภษัชยคุรุ (薬師仏) ท่ามกลางหมอกที่ฝังอยู่ในใจผู้เขียนมาตั้งแต่เด็กนั้น ซ้อนทับกับภาพพระอมิตาภะที่ผู้เขียนฝันเห็นในบ้านปลายชีวิต ขนาดของพระพุทธรูปไภษัชยคุรุสูงเท่าตัวคน (ประมาณ 5 ฟุต) ส่วนพระอมิตาภะในความฝันสูงประมาณ 6 ฟุต เหมือนกับภาพพระไภษัชยคุรุท่ามกลางหมอกที่แลเห็นขนาดใหญ่ขึ้นกว่าเดิมเล็กน้อย” (ฮะระโอะกะ ฟูมิโกะ, 2006, น. 76-77) แต่ผู้วิจัยมีความเห็นว่าภาพพระอมิตาภะนี้น่าจะเชื่อมโยงกับภาพพระพุทธรูปที่ผู้เขียนเคยฝันเห็นมีพระมาบอกว่าเป็นเมื่อชาติที่แล้วผู้เขียนเคยสร้างพระพุทธรูปไว้ที่วัดคิโยะมิสุด้วย เนื่องจากพระพุทธรูปองค์นั้นมีความสูง 6 ฟุตซึ่งเท่ากับความสูงของพระอมิตาภะใน

ความฝันนี้ ความเชื่อในเรื่องความฝันที่ว่าตนได้เคยสร้าง พระพุทธรูปสูง 6 ฟุตไว้ที่วัดศิโยมิมิสูเมื่อชาติที่แล้ว ซึ่งถือว่าเป็นบุญกุศลอันยิ่งใหญ่ นั่น อาจเป็นเหตุทำให้ผู้เขียนฝันเห็นภาพพระอมิตาภะเสด็จมาโปรด โดยลักษณะขององค์พระอมิตาภะในความฝันนั้นก็ซ้อนทับกับภาพพระโภชชยคุรุที่ฝังใจผู้เขียนมาตั้งแต่เด็กด้วย (อรรถยา สุวรรณระดา, 2558, น.45)

การที่พระอมิตาภะกล่าวว่าจะมารับไปนั้น เป็นการรับประกันชีวิตอันสงบสุขในโลกหน้าของผู้เขียน ทำให้ผู้เขียนสามารถมีชีวิตต่อไปบนโลกที่เต็มไปด้วยเรื่องน่าเศร้านี้ โดยเก็บเอาความฝันนั้นมาเป็นที่ยึดเหนี่ยว ฟังฟังทางใจ นะกะโนะ โคอิชิวิเคราะห์ไว้ว่า ในขณะที่

ผู้เขียนได้ละทิ้งความปรารถนาเกี่ยวกับเรื่องราวทางโลก ทั้งหลาย และปรารถนาการหลุดพ้นและการมีชีวิตที่สงบสุขในโลกหน้า จิตใจของผู้เขียนได้หันเข้าหาทางธรรมอย่างแท้จริง (นะกะโนะ โคอิชิ, 1989, น.104) แม้ในบั้นปลายของชีวิต ผู้เขียนจะอยู่อย่างอ้างว้างโดดเดี่ยว แต่ผู้เขียนก็หยิบเอาความฝันที่ฝันเห็นองค์พระอมิตาภะนั้นมาเป็นที่พักและใช้ชีวิตบั้นปลายอย่างสงบสุข การหยิบเอาความฝันซึ่งคนทั่วไปมองว่าเป็นสิ่งไม่จริงมาเป็นพลังขับเคลื่อนทำให้มีกำลังใจในการดำรงชีวิตนั้น นับเป็นจุดที่เป็นเสน่ห์ที่ทำให้วรรณกรรมเรื่องนี้แตกต่างไปจากวรรณกรรมเรื่องอื่น ๆ

ตารางสรุปลำดับความฝันของผู้เขียน

ความฝันครั้งที่	อายุผู้เขียน	เหตุการณ์ในชีวิตผู้เขียน	ความฝันที่เห็น
1	14	ผู้เขียนได้รับต้นฉบับเกินจินะโนะงะตะริที่ใฝ่ฝันอยากอ่านมานาน	ผู้เขียนฝันเห็นมีพระมาชี้แนะให้ศึกษาพระคัมภีร์ศีลธรรมมุนชริกสูตร
2			ผู้เขียนฝันเห็นมีคนมาชี้แนะให้สวดภาวนาต่อเทพอะมะเตะระซุ
3	15	มีแมวดินหลงเข้ามา ผู้เขียนกับพี่สาวจึงช่วยกันเลี้ยงไว้	พี่สาวผู้เขียนฝันเห็นแมวที่เลี้ยงไว้มาบอกว่าเป็นธิดาของจิอุโนะคะอินะงะงะที่มากเกิดเป็นแมว
4	26-28	ผู้เขียนไปไหว้พระที่วัดศิโยมิมิสูกับแม่ แม่ผู้เขียนให้พระเป็นตัวแทนผู้เขียนไปนมัสการที่วัดอะเซะ	ผู้เขียนฝันเห็นมีพระมากล่าวชี้แนะให้เลิกหมกมุ่นกับเรื่องไร้สาระ
5			พระตัวแทนฝันเห็นมีผู้หญิงถือกระจก 2 ด้าน สะท้อนภาพที่น่ายินดีและภาพที่น่าเศร้า
6	32	ผู้เขียนเข้าไปทำงานในวังเป็นนางกำนัลรับใช้เจ้าหญิงยูมิ	ผู้เขียนฝันว่าอยู่ในโบสถ์วัดศิโยมิมิสูและมีพระมาเล่าเกี่ยวกับชาติที่แล้วของผู้เขียน
7	38	ผู้เขียนไปไหว้พระที่วัดอิมิยะมะ	ผู้เขียนฝันเห็นมีคนบอกว่าได้รับเครื่องเช่นไหว้บูชาแล้ว
8	39	ผู้เขียนไปไหว้พระที่วัดโทคะอิชิและวัดแกวยะมะเบะ	ผู้เขียนฝันเห็นมีผู้หญิงมาชี้แนะให้หาโอกาสไปพูดคุยกับนางกำนัลระดับสูง
9			ผู้เขียนฝันเห็นมีคนโยนกิ่งซุงจากศาลเจ้าอินะริมาให้
10	40-47	ผู้เขียนไปไหว้พระที่วัดต่าง ๆ ผู้เขียนได้ตอบกลอนกับเพื่อนเก่า	ผู้เขียนฝันว่าได้อยู่กับเพื่อนที่เคยทำงานด้วยกันในวังเหมือนสมัยก่อน
11	48	ไม่ได้ระบุเหตุการณ์ในชีวิตไว้	ผู้เขียนฝันเห็นพระอมิตาภะบอกว่าจะมารับ

6. บทสรุปและข้อเสนอแนะ

ความเชื่อว่สิ่งศักดิ์สิทธิ์จะช่วยเหลือหรือชี้แนะให้แก่วุ่ที่มีจิตศรัทธาในความฝันทำให้ผู้คนสมัยเฮอันมีความเชื่อในเรื่องความฝันว่าสามารถทำนายทายทักสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคตและยังช่วยชี้แนะให้ทราบเกี่ยวกับอดีตชาติได้ แต่ในกรณีของผู้เขียนบันทึกนี้ ดูเหมือนว่าชีวิตของผู้เขียนจะผูกติดกับเรื่องความฝันเป็นพิเศษ โดยจะเห็นได้จากความคิดอ่านของผู้เขียนที่สะท้อนผ่านบันทึกนี้ รวมถึงการที่ผู้เขียนได้บันทึกเกี่ยวกับเรื่องความฝันเอาไว้ถึง 11 ครั้ง ทั้งนี้เนื่องจากผู้เขียนได้รับอิทธิพลจากคนใกล้ชิดตัวอย่างเช่นที่สาวของผู้เขียนเอง ซึ่งก็มีความเชื่อในเรื่องความฝัน และอิทธิพลจากวรรณกรรมเรื่อง *เก็นจิโมะโนะงะตะริ* ที่ผู้เขียนชื่นชอบ ซึ่งในเรื่องก็มีตอนที่เล่าเกี่ยวกับความฝันทำนายอยู่หลายครั้ง ต่อมาผู้เขียนยังได้ฝันเห็นนิมิตหมายอันดีระหว่างเดินทางไปมัสการสิ่งศักดิ์สิทธิ์ ก็ยังทำให้ผู้เขียนเชื่อในเรื่องความฝันและคิดหวังว่าจะมีอนาคตที่รุ่งโรจน์เหมือนกับที่ฝันทำนายไว้ แต่เนื่องด้วยนิสัยแต่เดิมของผู้เขียนที่ไม่ใช่คนทำอะไรมุ่งมั่นจริงจังจึงไม่ได้ลงมือปฏิบัติ

ตามคำชี้แนะในความฝัน สุดท้ายแล้วเรื่องดี ๆ ในชีวิตที่ผู้เขียนคาดหวังไว้ก็ไม่ได้เกิดขึ้น แต่ทว่าก็ไม่ได้ทำให้ผู้เขียนคลายความเชื่อเรื่องความฝัน โดยเฉพาะหลังจากที่ผู้เขียนสูญเสียสามีไปแล้ว ผู้เขียนได้ทวนนึกย้อนโดยคิดว่าเป็นเพราะตนเองยังมีศรัทธาไม่เพียงพอ ไม่ได้ปฏิบัติตามคำชี้แนะในความฝันจึงทำให้เรื่องดี ๆ ไม่ได้เกิดขึ้น กลับต้องมาประสบแต่เรื่องน่าเศร้าแทน ผู้เขียนยังคงเชื่อในความฝันและยึดเอาความฝันที่เห็นพระอมิตาภะเสด็จมาโปรดมาเป็นที่ยึดเหนี่ยวจิตใจในบั้นปลายชีวิต จะเห็นว่าความฝันมีบทบาทสำคัญต่อชีวิตของผู้เขียนโดยเป็นทั้งที่พึ่งทางใจและยังช่วยสร้างความหวังทำให้มีกำลังใจในการดำรงชีวิต

บทความวิจัยนี้ศึกษาวิเคราะห์บทบาทของความฝันใน *บันทึกชะระมิเนะ* เท่านั้น ยังมีวรรณกรรมสมัยเฮอันอีกหลายเรื่องที่มีการกล่าวถึงเกี่ยวกับความฝันซึ่งอาจจะสะท้อนความเชื่ออื่นหรือมีบทบาทของความฝันที่แตกต่างออกไปจากใน *บันทึกชะระมิเนะ* จึงเป็นเรื่องที่น่าห้ขบยกมาศึกษาเพื่อวิเคราะห์ต่อๆ ไป

เอกสารอ้างอิง (References)

- [1] อรรถยา สุวรรณระดา. (2554). ประวัติวรรณคดีญี่ปุ่น. กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- [2] _____. (2558). การไปนมัสการสิ่งศักดิ์สิทธิ์ในบันทึกชะระฉินะ. *jsn Journal* 5(2), 26-47.
- [3] 安藤重和. (1992). 「更級日記論—「よしなし心」悔い改め後の物語で」 『平安時代の作家と作品』 409-421.
- [4] 伊井春樹. (2011). 『更級日記』 和泉書院.
- [5] 池田利夫. (2006). 『更級日記』 笠間書院.
- [6] 沢田正子. (2006). 「人はなぜ旅に出るのか—古代・中世文学に見る女人と物語」 『国文学解釈と鑑賞』 第71巻3号, 64-72.
- [7] 中嶋朋恵. (2002). 「平安時代における長谷寺参詣の行程についての研究 その一」 『東京成徳短期大学紀要』 第35巻, 11-18.
- [8] 中野幸一. (1989). 「日記文学と仏教—更級日記の物語でと終焉」 『日本文学講座』 第7巻, 95-107.
- [9] 西本貞. (1976). 「菅原孝標女の物語でと夢について—更級日記ノート5」 『日本文学研究』 第14巻, 81-89.
- [10] 原岡文子. (1999). 『更級日記』 角川学芸出版.
- [11] _____. (2006). 「『更級日記』の旅」 『国文学解釈と鑑賞』 第71巻3号, 73-83.
- [12] 原田敦子. (1993). 「死と再生の谷—王朝女流の石山詣」 『日本文学』 第42巻4号, 1-12.
- [13] 福家俊幸. (1990). 「『更級日記』の初瀬詣で考—御禊の日に立出た意味」 『中古文学論攷』 第11巻, 66-75.

หน่วยงานผู้แต่ง: คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Affiliation: Faculty of Arts, Chulalongkorn University

Corresponding email: attayac@gmail.com